

Ljubljanski List

večerna priloga deželnemu uradnemu časniku.

Izhaja vsak dan razen nedelj in praznikov ob 5. uri zvečer.

Velja

za Ljubljano
v upravnistvu:

za celo leto 6 gl.,
za pol leta 3 gl.,
za četrta leta 1 gl.
60 kr., na mesec
60 kr., pošiljatev
na dom velja me-
sečno 9 kr. več.

Po pošti velja

za celo leto 10 gl.,
za pol leta 5 gl.,
za četrta leta 2 gl.
60 kr. in za jeden
mesec 86 kr.

Štev. 178.

V Ljubljani v sredo, 1. oktobra 1884.

Tečaj 1.

Česka volilna reforma.

I.

Odkar je izdal Schmerling svoje volilne naredbe in določbe, se je marsikaj spremenilo v naši Avstriji. Volilni red, ki je za časa preustroja monarhije v konstitucionalno državo morebiti vsaj v obče zadostoval sedanjim potrebam, je sedaj v glavnih potezih že osivel in zastarel. Kot spominek „dni, ki so bili“, se za v našo moderno dobo in nam od dné do dné glasneje priča, da je treba uvesti novih določeb, ako hočemo ustrezati pravičnim težnjam sedanjega časa in sedanjih razmer.

Zato se ne smemo čuditi, ako se v novejši povestnici avstrijskega parlamentarizma vedno bolj pogostoma ponavljajo poskusi, kako bi se nekoliko predrugačil stari Schmerlingov volilni red ter odpravile nedostatkosti in velike pomanjkljivosti, katere se kažejo v očigled sedanjemu času. Sedaj se je oglasila tudi velika severna kronovina, dežela česka, in pripravlja se, da odstrani marsikake določbe starega volilnega reda, katere moramo naravnost označiti kot anahronizme, kot velike krivice, ki se godé ogromnemu številu davkoplačevalcev bogatih českih zemelj.

V prihodnjih vrstah hočemo čitatelju ob kratkem narisati novo volilno reformo, o kateri se nam poroča te dni iz česke stolnice. Izdelal jo je deželni odbor in zato jo moramo smatrati kot glasilo večine deželnega zbora; zato je toliko večjega pomena, ker ni dvojiti, da bode dobila priznanje vladajoče stranke v praški deželni hiši, čeravno smemo pričakovati hudega vgovarjanja in vztrajnega boja od nasprotnih stranke, ki dandanes zaseda levico v zbornici prve talitavske provincije.

Tudi volilne skupine mest in kmetskih občin so se predrugačile. Mesto, ki ima vsaj 2500 prebivalcev in plačuje vsaj 5000 gl. direktnega davka z izvanrednimi prikladami, voli v skupini mest. Vsled te premembe dobi več krajev volilno pravico; 49 českih in 33 nemških mest uvrsti v novič se v mestno skupino, 2 česki in 9 nemških mest pa se loči od nje, ker nimajo zadostnega števila prebivalcev. Kupčijske zbornice volijo še naprej v tej sku-

pini. Uže večkrat se je z vso pravico zatrjevalo, da so zastopniki kupčijskih in obrtnijskih zbornic nekaj *superplus* mestnih poslancev, kajti le-ti tako uže zastopajo v prvi meri kupčijo in obrtnijo, ki cvete posebno v mestih; zato se je uže čestokrat predlagalo, da se omenjenim korporacijam sploh vzame volilna pravica. Vender to sedaj ni bilo lahko možno in zato odbor predlaga, da se volilno pravo nekoliko omeji in pravičnejše razdeli med posamezne zbornice po doneskih, katere dajo njihovi okraji k dohodninskemu davku.

Volilna reforma deželnega odbora peča se v prvi vrsti z volitvami v nefidejkomisnem velikem posestvu. Sedaj je ta skupina volila 54 poslancev; vsak volilec je moral zapisati to dolgo listo kandidatov svoje stranke na volilno blanketo. Ako je imela jedna stranka le za jeden glas večine, prodrila je z vsemi svojimi 54 kandidati; nasprotna, numerično skoro ravno toliko stranka, pa ni imela ne jednega zastopnika. Ker je vedno odločevalo le malo število glasov, je uže od nekdaj igralo veliko ulogo kupovanja posestev, in sicer z namenom, da bi se pridobil kak glas — oni tolikanj razvpiti „chabrus“ cvetel je ravno na Českem najbolj divno in vztrajno. Zato je odbor bil tega mnenja, da se voli v nefidejkomisnem velikem posestvu tako, kot je to uže v nekaterih drugih deželah običajno, da se postopa jednako, kot določuje zakon za državno-zborske volitve v kronovini česki — namreč, da se skupina nefidejkomisnega velikega posestva razdeli na pet volilnih okrajev, od katerih bode vsak svoje lastne kandidate volil v glavnem mestu, v zlati Pragi. Potem bi ne bilo več lahko mogoče, da bi jedna stranka imela vse poslance, druga pa nobenega; ta določba je gotovo pravična, in tudi nepristransk nasprotnik ji mora pritrjevati.

Gledé kmetskih volilnih okrajev bil je deželni odsek mnenja, da je tudi treba dokaj spremeniti, kajti sedanja obmejitev ne zadostuje krivičnemu zahtevanju davkoplačevalcev. V obče bi pridobil nemški narod na Českem nekoliko sedežev, zanj je torej ta reforma vsekako ugodna.

Duhovenski beneficijati so sedaj običajno volili z velikimi posestniki, če so imeli zadostna posestva; v zakonu pa ta pravica ni bila natanko izrečena. Sedaj določuje volilna reforma to staro navado kot zakon. Nadalje podeljuje petakarjem volilno pravo in ukaže, da voli v vsaki kmetski občini 250 prebivalcev po jednega volilnega moža.

Ako posnamemo ob kratkem glavne posledice česke volilne reforme ter soštejemo število poslancev, ki bi v prihodnje zasedli stole v deželni hiši, kaže se nam sledeče razmerje: 5 českih in 1 nemški virilni glas; 4 česki in 3 nemški poslanci, voljeni od kupčijskih zbornic; 48 českih in 32 nemških mestnih poslancev; 16 českih fidejkomisnih, 33 českih nefidejkomisnih in 12 nemških nefidejkomisnih zastopnikov. Deset mandatov v velikem posestvu je negotovih; ako zmaga nemška stranka, imajo potem nemški veleposestniki 22 poslancev. V tem slučaju bi sedelo v zbornici 86 Nemcev (za 11 več nego sedaj) in 156 Čehov.

Kmetstvo nekdaj in sedaj.

Kmetski stan je nedvojno najstarejši izmed vseh ostalih. Sled rednega kmetstva najdemo uže v starodavnih časih. Uže sveto pismo nam pripoveduje o Bogu dopadljivih darovih kmetških pridelkov pobožnega Abelja, ki so povzročili prvo strašno zločinstvo.

A malo natančnega je znano o kmetstvu v prvih časih.

Čislano je bilo uže tedaj poljedelstvo.

Pričuje nam jasno o tem resnica, da so se pečala s kmetijstvom sploh le bolj omikana in mirna ljudstva.

Pri poljedelskih narodih je cvetelo tudi najboljše blagostanje, prijateljstvo in ostale lepe čednosti.

Poslednje je po polnem naravno. Kako bi mogel misliti narod, ki se je živel o lovu, o mirnem, domačem življenju? Zalezovaje divjačino po širnem svetu, životaril je od danes do jutri, nikjer in povsod doma, kjer mu je obetalo smrtno orožje vsakdanji živež.

izstriženo in pobrito. Precej debel je, pa majhen.

„Kaj bi radi?“ me praša.

„Ne zamerite, gospod,“ mu pravim, „nekaj bi vas prosil, ko bi bila vaša volja. Ne prosim za se, temveč za družega.“

„Zakaj pa drugi sam ne pride, če ima kaj prositi?“

„Ne more,“ sem dejal, vender tako bi ne bil imel reči, ker, če bi se hotelo, bi stareji fant uže lahko šel, pa rečeno je bilo.

„Prosim, dovolite mi, da vam povem, zakaj za druge prosim, na kratko ne morem prav dobro odgovoriti, — ker se ta reč res ni dala drugače, kakor v daljem govoru povedati. — Pravil sem torej, gospod me je pa poslušal in smodko si je vžgal ter pihal, tako prijetno je dišala, da se mi je zljubilo. Govoril sem še dovelj lahko, povedal sem mu prav vse, kakošna nesreča je otroke zadela, po koliko so stari, da nimajo nikogar svojih in da tudi premoženja ni, vse sem povedal, prav vse in mislil sem, da bo gospod rekel, naj pride

Listek.

Trije bratje.

Spisal M. Tonejec-Samostal.

(Dalje.)

Najpred sem prašal hlapca, ki je tam pred vodnjakom kola omival, košijo je pral. Prašal sem, ali so gospod doma, dejal je, da in mi rekel, naj grem gori v hišo, mi bode uže strežaj povedal, kje so. Šel sem, a zdaj sem moral precej dolgo čakati. Prišel je uže precej prileten, pod nosom in po bradi obrit človek, le tako-le pri ušesih je imel malo brade, take „baruze“, kakor pravimo. Precej velik in suh je, in ne ravno neprijeten. Prav prijazno me popraša, kaj bi rad. Dejal sem, da bi rad z gospodom govoril, pa sem mu moral še povedati, kdo sem in od kod. Kdo bi si mislil, kaj ti ljudje vse morajo vedeti. Povem mu in on gre rekoč, da naj le nekoliko počakam in se vsedem v veži na klop. Vsedem se torej

Jednako bilo je s pastirskim stanom. Kjer so našle črede paše dovelj, ondi bil je dom pastirskemu ljudstvu, kateremu so bile prve uzor srečnega, akoravno nemirnega, na pol divjega življenja.

Ravno nasprotno bilo je s kmetstvom, ki se je živilo o poljedelstvu, akoravno v potu svojega obraza.

Kedor si je obdelal marljivo kos zemlje, imenoval jo je odslej svojo posest. Ogradil jo je skrbno okrog in okrog in zabranil proti roparski divjačini. Sezidal si je potem svojo kočo v obližji, uredil si po svojem najboljšem umu potrebno pohištvo, udomačil nekaj koristnih živali in poiskal je družico, gospodinjo novemu svojemu domu.

Tako nastalo je prvo kmetško posestvo, prva kmetška hiša in tako naselila se je stalno prva kmetška rodbina v prej odljudnem okraji.

Prvi postavljeni koči pridružila se je kmalu druga, prvemu obdelanemu kosu zemlje drugi kos, in polagoma je bila obdelana velika raván, ki je živila lahko mnogo družin.

In takov prijeten okraj obljubil se je kmalu z marljivim, zadovoljnim ljudstvom, spremenil se je v malo selo, v vas in polagoma celo v širo mesto.

„A človek ne živi samo ob vodi in kruhu“, pravi pregovor. Človeški duh potrebuje tudi jednako telesu duševne hrane in razvedrenja po vsakdanjem trudu.

Zaradi tega vidimo, da se je pri kmetstvu pričelo razvijati duševno življenje.

Na podlagi izdelovanja priprostega kmetškega orodja in stavbe stanovanj zbistril se je kmalu duh, izbudil se mu je pohlep po lepoti, prijetnosti in česti. Trudil se je torej priprosti kmetič, prekositi v ročnosti svojega soseda, poskušal je vesel mladenič nadkriliti v razveseljevanji, v petji in igrah svojega tekmeča.

Rodila se je na taki podlagi prva narodna umetnost, in sicer osobito pri kmetstvu, katero imenujemo lahko zibelj vsega poznejega napredka na duševnem polji.

Jasno je, kako časten je v resnici kmetški stan uže od nekdaj.

Žalibože, da ni moglo napredovati kmetstvo redno na pričetem potu v omiki in zadovoljnosti.

Izvil se je iz njega samega strupen kal vse nesreče, ki je stiskala vsa stoletja in stiska še dan danes nekdaj prvi in najbolj častni kmetški stan.

Nesloga, prevelika slavohepnost in sebičnost provzročile so največje zlo na svetu.

O tem se prepričamo tudi v kmetstvu.

Komaj si je obdelal prvi kmetič kos puste zemlje ter si postavil svojo borno kočo, zavidal je uže ob jednom svojega soseda, ki se mu je pridružil ter si jednako njemu poskusil sezidati miren sreče dom.

Polastiti se je hotel kmalu potem truda tujih rok. Navaden jednakopraven sosed ni hotel biti svojemu tovaršu, temveč višji od njega, njegov gospodar, njegov poveljnik; poslednji njegov pokorni sluga.

stareji, ki je uže nekoliko za delo, da mu bodo dali vsaj pripravno službo, če več ne. Toda dejal je, da on tujih otrok ne more jemati, da se mu čudno zdi, kako se more kdo nanj s tako prošnjo obrniti, da nimajo ljudje nobenega premisleka in več tacih rečij. Čemu kmetške otroke iz kmetških hiš? če drugače ne gre, naj jih srenja sama izredi, naj srenja skrbi za nje. Ko bi on prišel prosit kacega kmeta, bi gotovo ničesa ne dosegel in Bog vedi kaj še. Nekatero je prav nespametno povedal, in je menda mislil, da zarobljen kmet tudi misliti ne zna, in da se mu reče, kar se hoče, da ne ve, kaj je dobro rečeno, kaj ne, in bil je še celo nekako hud, da sem ga nadlegoval. Nisem mogel drugače, ko je tako zaničljivo govoril o nas kmetih, da sem mu rekel predno sem odšel: „Povem vam gospod, da vas nikedar več ne bodem nadlegoval z nobeno prošnjo. Tudi danes nisem prosil za-se in ne bil bi hodil k vam, ko bi ne bil mislil, da imajo gospodje, ker več vejo, kot mi kmetje, tudi vsaj toliko usmiljenja, če ne več kot mi

Zaradi tega izdihnil je miroljubni Abelj svoje življenje po roki lastnega brata, nastal je prvi nemir, prva krvava vojska, zaradi tega rodila se je po lastni pregrehi vse veke trajajoča človeška usoda; jeden ukazuje, drugi služi, da je obsojen jeden v trpljenje, drugi v mogotstvo.

Po lastni krivdi torej zapravilo je prvo kmetstvo svojo svobodo in se pahnilo v tisočletno sužnost.

Pričelo se je uže v najbolj davnih časih boriti za skorijo trdega kruha, med tem ko so zlorabili njegove moči drugi v sebične in slavohepne namene.

Uže po nesrečnih prvih bojih prilastil si je mogočnejši sosed posestvo svojega slabotnega tovarša, katerega je usmrtil ali obsodil v večnega tlačana svojega.

Po takovem vzgledu ravnali so pozneje mogočni narodi z manjšimi in v mogočnih narodih posebej veljaki s svojimi rojaki.

Ustanovila se je tako rekoč hipoma pravica in moč posameznih nad celo množico, zoper katero ni bilo pomoči in ugovora nikjer kot v lastni nasprotni sili.

Uže pri starih Grkih propalo je torej kmetijstvo tako, da so se pečali z njim samo sužnji. Meščanje in gospodarji njihovi oslavljevali so se z državnim poslom.

Enako bilo je v Rimljanih.

Pravi kmetški stan izvil se je še le v poznejih stoletjih, in sicer v Nemcih.

Ondi so mogotci, ki so si privojskovali posamezne dežele, prepuščali podjarmljenem zemljišča, od katerih so zahtevali določene davke.

Taka najemščina se je podedovala celo od očeta na sina kakor prava last.

Kmetje ali taki kmetški najemniki bili so posled pravi podložni svojih gospodarjev, ki so jim bili povrh tudi sodniki in poveljniki v vojski.

Ako je umrl najemnik, moral je plačati njegov sin ali pravni podedovalec poseben davek, da se mu ni vzelo posestvo. Prošiti moral je celo dovoljenja za ženitev, za zidanje poslopja in za vsako večje podjetje. Za takova dovoljenja določen bil je vedno poseben davek.

Ta žalosten kmetški stan bil je pozneje vedno hujši. Kolikor več dežel so si pridobivali mogotci s pomočjo svojih manjših zaveznikov, toliko večji bile so njihove potrebeščine.

Odškodovati morali so svoje pomočnike v vojski z zunanjo močjo in čestjo.

Odločevali so jim torej celo okraje v popolno oblast.

Tako je nastalo plemenitaštvo.

Kmet najemnik imel je torej kakor črez noč dva gospodarja: deželnega kneza, kateremu je bil prisiljen darovati v vojski kri in življenje, in svojega plemenitaža, kateremu je plačeval velik del svojih poljskih pridelkov ter mu tlačnil v mirnih časih.

(Dalje prihodnjič.)

z reveži, ki si sami ne morejo pomagati, in ki sami niso krivi revščine. Z Bogom!“ pa sem se obrnil in sem šel skozi vrata in po stopnicah doli. Ogrel me je bilo dovelj, nič nisem prav vedel, kedaj sem prišel na cesto, tako mi je šlo po glavi. Tu vidiš, kako srce ima bogatin na Grobičih!“ — „Da je tak, za Božjo voljo, tega bi pa ne bila mislila. Ali zakaj si bil pa še precej veselega obraza, ko si prišel?“

„Veš, pleglo se mi je nekoliko in na poti sem dobil prijazno družbo. Vem, da ne uganeš, koga sem došel, ko sem šel od Grobičev gori.“

„Kako hočem to uganiti? Povej mi, s kom si govoril?“

„Ugani!“

„Ne bodi pust, saj veš, da ne morem. To vem, da si bil v gostilni, kaj ne?“

„Moral sem iti, in rad sem šel, da sem dobil kaj za želodec, ker postal sem lačen in žejen po sitnem delu, slabem opravku. Tudi vem, da nisi huda, ker nisem šel naravnost domu.“

Politični pregled.

Avstrijsko-ogerska država.

V štajarskem deželnem zboru odgovoril je dne 29. sept. c. kr. namestnik baron Kübeck na interpelacijo slovenskega poslanca Jermana gledé popuščenja davkov od vinogradov, oškodovanih od trtne uši. C. kr. namestnik izjavil je med drugim, da je finančni minister državnemu zboru predložil načrt zakona gledé popuščenja zemljiščinega davka v slučaju nezgode. C. kr. vlada skrbela je tudi za to, da se znižajo davki za one vinograde, kateri so opustošeni po trtni uši. Ta zadeva razpravlja se še v odboru državnega zbora, no vkljub temu bode c. kr. deželno finančno vodstvo znižalo ali odpisalo davek, ako se dokaže, da je dotični vinograd vsled trtne uši poškodovan.

V českem deželnem zboru začela se bode te dni debata o Herbstovem predlogu gledé podeljenja volilne pravice tudi tako imenovanim petakarjem. Novih argumentov pač Herbst menda ne bode mogel navesti, no saj tudi ni treba. Dober znak je, da se obe stranki zlagati gledé razširjenja volilne pravice.

V ogerski gospodski zbornici čital se je predvčerajšnjem Najvišji odpis o imenovanju Szögyenyi-a predsednikom ter barona Vay-a podpredsednikom zbornice. Szögyenyi zahvalil se je za prejšjo milost ter prosil, da bi ga zbornica izvolila podpirati v njegovem prizadevanji. Škof Schlauch pozdravil je v imenu zbornice novega predsednika.

O položaju na Hrvatskem razgovarjal se je te dni urednik českých „Narodnih Listov“ z banom grofom Khuenom. Ban da je izjavil, da se na Hrvatskem ni bati resnega vstanka; vsaki poskušaj da se bode precej zadušil. Središče opozicije da je Zagreb. Obe opoziciji težite za istim nedosežnim ciljem: za neodvisnostjo Hrvatske. Ban misli, da se bode tudi Starčevićeva stranka s časom streznila. Vsakako pa se mora na Hrvatskem vladati na temelju nagodbe, naj si bo to z deželnim zborom ali pa tudi brez njega.

Tuje dežele.

Na Nemškem vzbuja veliko pozornost konferenca, katera se je obdržavala te dni pri knezu Bismarcku v Friedrichsruhe. K tej konferenci bili so povabljeni vsi oni hamburški trgovci, kateri imajo postaje v zapadni Afriki. Veli se, da knez Bismarck zbira podatke o nemških naselbinah ter da namerava zveznemu совету in državnemu zboru predložiti rezultat teh preiskavanj. Vsakako bode se državni zbor v prihodnji sesiji baval tudi s kolonijalnim vprašanjem.

Proračunski odbor francoske komore začel je danes svoje delovanje ter se bode baval razven rednega proračuna tudi z izvenrednim za leto 1885. Minister mornarice zahteval je izredno svoto 65 milijonov za kanone na novo dodelanih vojnih ladijah ter za popraviljanje trdnjav v francoskih lukah in kolonijah.

„Kaj bom huda, vesela sem, da nisi slabe volje po tako neprijetnem opravilu.“

„Ali se še spominaš Goleševoga Janeza, ki je bil pred kakimi petimi ali šestimi leti večkrat pri nas?“

„Še dobro, torej z njim si bil skupaj. Kje se drži, kaj počenja, kako se mu godi.“

„Kakor mi je pravil, se mu prav dobro godi, z lesom kupčuje in je večji del v Trstu. Brata ima na Štajarskem v Mariboru, kjer ima neki precejšnjo mizarijo. Mnogo sva govorila, posebno od prejšnjih časov, jutri pride k nam, nas bode obiskal. Glej, da mu boš s čim imela postreči. Pravil sem mu, kako se je Podklančniku primerilo, ki ga je dobro poznal in sem mu tudi povedal, kako je z otroci in da sem bil ravno danes zavolj njih na Grobičih. Ne veš, kako mi je dobro delo, ko sem mu vse potožil, še bolj pa, ko je rekel in mi za trdno obljubil, da bode on Tomaža seboj vzel, ker gre ravno v Maribor in ga bode tam bratu pustil, da se bode mizarstva učil.“

(Dalje prihodnjič.)

Z operacijami v Sudanu se zopet od-
laga. Brzjav iz Londona poroča, da general
Wolseley ne bo pred 1. novembrom prodril
preko Vadi-Halfe. Ako bodo Angleži tako po-
časno napredovali, potem do novega leta pač
ne dosepejo v Kartum.

Angleški listi poročajo, da je kitajska
vlada pripravljena, sporazumeti se s Fran-
cosko. Kitajska cesarica da se je odločila za
mir. Potvrdi-li se ta včist, bodo Francozi so-
vražniku gotovo radi zidali zlat most. Vojska
s Kitajci je težavna, in umljivo je torej, da
tudi Francoska želi miru.

Dopisi.

Iz Krškega, 28. septembra. (Izv. dop.)
[Kmetijska razstava.] Denašnji dan je
velikega pomena za zgodovino dolenjskega
kmetijstva, in razstaveni odbor sme biti pono-
sen na vspeh.

Zjutraj ob 1/2 6. uri naznanila je budnica
godbe, da je napočil za Krško nenavaden dan.
Meščani so ulice in javne prostore osnažili
ter svoje hiše z zastavami okrasili, celo Krško
je praznično izgledalo. Ob 9. uri pričela se
je slovesna sv. maša, pri kateri so bili navzoči
vsi krški veljaki, meščanska garda, požarna
straža in mnogobrojna množica ljudstva.

Po maši otvoril je podružnični predsednik,
g. častni kanonik in dekan Poljak iz Les-
kovca kot predsednik razstavnega odbora, z
primernim govorom razstavo. Gosp. župan in
državni poslanec Pfeifer pozdravil je došle
goste; g. deželni odbornik dr. Vošnjak go-
voril je v imenu deželnega odbora in tajnik
g. Gustav Pirc v imenu centralnega odbora
c. kr. kmetijske družbe.

Po slovesnem odprtju pričelo se je ogle-
dovanje razstave, ki je nad vse pričakovanje
dobro izpala. Razstavo, v kateri je razložilo
nad 100 posestnikov, hočem Vam prihodnjič
popisati.

Popoldne imel je govoriti gospod tajnik
c. kr. kmetijske družbe in potovalni učitelj,
g. Gustav Pirc o kmetijstvu. Po govoru je
imela biti javna tombola. Ker se je pa nepri-
čakovano veliko občinstva zbralo, govoril je
g. Pirc v paviljonu na razstavnem prostoru,
v katerem je bilo dopoldne tudi slovesno
otvorenje razstave.

Ko je gospod Pirc ob 3. uri pričel svoj
govor, bilo je okoli paviljona brezštevilno
ljudstva zbranega, tako da je bil cel velik
prostor natlačeno poln. V paviljonu zapazili
smo med drugimi gg. sekcijskega šefa iz
kmetijskega ministerstva, dvornega
svetnika barona Depretisa, dežel-
nega glavarja grofa Thurna, državne
poslanca Pfeiferja, grofa Margherija,
deželne poslance dr. Poklukarja, dr.
Papeža, grofa Ervina Auersperga itd.

Gosp. Gustav Pirc govoril je v daljšem go-
voru o pomenu denašnjega dneva, o gospo-
darskih razmerah na Dolenjskem in o pri-
hodnjem gospodarstvu na Dolenjskem z ozi-
rom na tržno uš, ter priporočeval, se bolj po-
prijeti živinoreji in sadjarstvu. Z nado, da
bode žividnija dolenjska razstava pokazala,
da so njegove besede naše rodovitna tla,
sklenil je gosp. Pirc svoj govor, kateri je bil
iz tisočarih ust odobran.

Po govoru bila je javna tombola, katera
je bila zelo živahna, žal! da je bilo premalo
kart. Dobitki so bili mnogovrstni in vred-
nostni.

Razstava bila je čez dan tako dobro
obiskovana, da se je v prostorih kar trlo.
Red je bil vzgleden, kar je v prvi vrsti
zasluga meščanske garde in pa požarne straže.

V sredo je razstava goveje živine, v če-
trtek premijiranje konj in v petek sklep raz-
stave ter delitev daril.

Vsipeh cele razstave se pa uže danes sme
velik imenovati, kar gre v prvi vrsti zaslugi
razstavnemu odboru, posebno pa gosp. Ogu-
linu iz Novega Mesta, gosp. vikarju Knauzu
in gosp. Lapajnetu. Slava jim!

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

— (Pes se je naučil čitati.) Učen
Anglež Lubbock navadil je svojega psa čitati ta-
ko: Vzel je dva zaboja; jeden je bil prazen,
drugi pa napolnjen z jedjo. Psa je nekoliko časa
stradal in potem mu je pokazal zaboja, ki sta bila
s papirjem prepletena. Na jednom prikovu ni
bilo nikacega napisa, na drugem pa je stala be-
seda: „Jed“. Pes se je kmalu navadil te besede —
med 50 družimi zaboji je vselej šel k onemu, kjer
je bilo zapisano: jed, da bi ga pa še več naučil,
dal je v drug zabojo bolj okusnih jedi in napisal
na prikov: „Dobro“; pes je kmalu tudi to za-
pazil in šel vselej, ko je bil lačen v oni zabojo po
jedi, kjer je bilo pisano „dobro“. — Viri nam
nadalje ne povedo, kake preiskave so se potem
vršile. Upamo pa, da gospod ni predolgo šolal
svojega psa — kajti če bi bilo tako šlo dalje, bi
morebiti učenec kmalu več znal — nego učitelj
in bog zna, kake reči bi bil svojemu gospodu še
povedal o njegovi — pameti!

Domače stvari.

Vitez Schneid †.

Bridka izguba zadela je včeraj zvečer
deželo kranjsko in ves slovenski narod: ne-
izprosna smrt pobrala je zvestega borilca na
domačem polju v cvetu moške dobe, velespo-
štovani deželni poslanec Jos. vitez Schneid
zatisnil je za vselej svoje oči ter se preselil
na boljši svet.

Včeraj zvečer zabaval se je priljubljeni
družini še v gostilni s svojimi prijatelji. Ob
polnu 7. uri zapustil je v družbi deželnih po-
slancev Kluna in Deva gostilno v Židovskih
ulicah ter se podal proti domu, v svoje stano-
vanje, v katerem bi bil ta večer prvokrat spal.
Na Hradeckem mostu zapustila sta ga to-
variša, šla svojo pot, Schneid pa je krenil po
Bregu proti Virantu v svoje stanovanje. Na
Bregu pa mu je bruhnila iz pluć kri in težko
je še taval do trafike v Gruberjevih ulicah ter
prosil tam trafikanta s slabotnim glasom po-
moči: „Virant, Virant!“ kažoč z roko proti
Virantu. Trafikant spremil ga je proti Virantu,
a na voglu ulice se je zgrudil. Prenesli so ga
v stanovanje; prišla je hitro zdravniška po-
moč, a zaman, ob 1/2 8. uri uže izdihnil je
blago svojo dušo.

Kakor vojak na bojišču, umrl je blagi
ranjki nenadoma sredi svoje neumorne in plodu-
nosne javne delavnosti. Da-si rododunaj-
čan, čutil je živo za naš narod ter za deželo
kranjsko, katero si je prostovoljno izbral v
drugo domovino. Obširna svetovna izobraže-
nost, fina socialna omika, prirojena ljubezni-
vost in plemenito mišljenje njegovo storilo je,
da ta blagi mož ni imel sovražnika in da je
vzlasti v klubu slovenskih poslancev bil ne-
kako jedro, krog katerega so se zbirali vsi
elementi, da-si v marsikaterem vprašanju bist-
veno ločeni. Priučil si je bil v teku zadnjih
let dobro slovenščino, tako da se je časi še
sam udeležil kake debata v klubu ali med
prijatelji tudi v slovenskem jeziku. Svojemu
prepričanju kot pristaš velike konservativne
stranke v Avstriji ostal je vedno zvest, in niti
v najmanjšem ni prekoračil mej, danih mu po
teh načelih. Tudi narodnosti svoje nikdar ni
zatajil, nego čestokrat povdarjal, da je Neme-
c, a da v Slovincu ne vidi podložnega sovra-
znika, nego sorodnega tovariša, katerima gre
vkupe delati za blagor skupne domovine. Bil
je v vedni dotiki in korespondenci z vpliv-
nimi voditelji sedanje večine državnega zbora,
in pri vseh važnih sklepih, katere so storili
slovenski poslanci tudi v družih zborih, čula
se je važna beseda Schneidova, ali pa po nje-
govem posredovanju vplivni svet českih ali
nemških konservativnih voditeljev.

Ranjki je bil stoprav 45 let star. Službo-
val je po končanih juridičnih studijah na

Kranjskem; bil je avskultant pri okrožni sod-
nji v Novem Mestu. Od tam šel je na Du-
naj; kmalu dobil je mesto v cesarski kabinetni
kanceliji ter avanziral do dvornega tajnika.
Znan je bil tedaj vzlasti revnim dijakom iz
Kranjske, kateri so časi prosili podpor iz ce-
sarske blagajnice. Leta 1879 volilo ga je
ljubljsko mesto — malo prej je bil kupil
graščino Zaprice pri Kamniku ter znan postal
na Kranjskem — državnim poslancem, kateri
mandat pa je moral vsled bolehnosti odložiti
uže leta 1882. Pozneje se mu je zdravje v
boljši meri povrnilo in prevzel je zopet po-
slanstvo, in sicer v deželnem zboru kranjskem,
kamor ga je volila Idrija. V deželnem za-
stopu žrtvoval je vse svoje sile v dosego
složne, kompaktne večine slovenske. Važni
njegov predlog v letošnjem zasedanju zaradi
tarifa južne železnice je čitateljem znan.

Omenjamo naj še, da je bil Schneid pravi
lastnik časopisa „Südsteirische Post“, za ka-
terege je pisal skoro vse uvodne članke. Ka-
kega pomena je bil ta list pri zadnjih volitvah
v štajerski deželni zbor, to vé ceniti vsak,
kdor se briga za naše politično življenje.

Naj v miru počiva blagi, plemeniti mož,
tujec po krvi, pa odkrit in iskren prijatelj
deželi kranjski in slovenskemu narodu!

— (Poštne proste dopisnice.) Vsled
ukaza c. kr. trgovskega ministerstva se morejo
od dné 15. oktobra t. l. občinski uradi, okrajni
odbori in sploh ona oblastva, uradi itd., med ka-
terimi se vršijo dopisovanja poštne prosta, po-
služevati poštne prostih dopisnic. Za to so pri-
rejene posebne, bele dopisnice brez vtisnene znamke.

— (Občinska volitev.) Pri volitvi no-
vega občinskega zastopa za občino Mozels bil je
županom izvoljen Ivan Lakner, občinskima svetov-
alcema pa Ivan Šemič in Josip Jonke.

— (Rekrutovo obnašanje.) Znano je,
da naši fantje radi nekoliko pokriče in povadijo
moč svojih prsij, ko jim je treba iti v vojake. Ko
se bližajo prvi dnevi oktobra, čujejo se skoro
povsodi otožni, hripavi glasovi, ki z nepopisno
vztrajnostjo prepevajo znane vojaške pesni in bo-
lesti ločitve. „Oh adijo očka, oh adijo mamca, oh
adijo ljub' moj brat... itd.“ doni človeku na-
sproti, ko sreča tolpo Marsovih nadepolnih sinov.
In kdo bi jim to zameril, dokler dolgo ne pre-
koračijo meje dostojnosti! Drugače je seveda pri
naslednjem slučaju, o katerem nam poroča pri-
jatelj: Nekov Fr. Sk. iz Šmartna pri Litiji je moral
„einrukati“ k „tem belim“. 27. sept. marširal je
na poti v Ljubljano skozi Selo (občina grosupeljs-
ka) in tam se je hotel posebno skazati. Pred
neko hišo zagnal je na sredi ceste dinamično pa-
trono ob tla, da se je z glasnim pokom razletela.
Par šip je zažvenketalo na tla, druga nesreča pa
se hvala Bogu ni pripetila, čeravno je na pragu
dotične hiše sedela deklica, ki bi se bila lahko
poškodovala. — Surovež je provzročil občno neje-
voljo s svojim nevarnim činom.

— (Truplo) našel je dné 26. m. m. po-
sestnik Janez Avsec iz Knežje Njive (okr. logaški)
v gozdu „Šrambah v kočevski dolini“. Nesrečnež
je Janez Ravšelj iz Markovca, katerega so od
16. m. m. pogrešali. Preiskovanje je pokazalo,
da se je Ravšelj sam umoril, se obesil, kajti okoli
vratu imel je motoz.

— (Popolni lunin mrak), kateri bode
dné 4. t. m., videl se bode ob ugodnem vremenu
tudi pri nas. Ta dan ob 9. uri 9 minut stopi luna
v senco zemlje, ob 10. uri 9 minut se prične po
polen mrak ter traja do 11. ure 42 minut; mrak
prestane ob 12. uri 42 minut.

Iz seje mestnega odbora ljubljanskega.

V Ljubljani, 30. septembra.

Navzočnih je 20 mestnih odbornikov, pred-
seduje župan P. Grasselli.

Župan prečita vabilo k slovesni sv. maši, ka-
tera se bode 4. oktobra na godovni dan Nj. ve-
ličanstva presvetlega cesarja služila v stolni cerkvi.

Prva točka dnevnega reda je c. kr. deželnega
šolskega sveta dopis mestnemu šolskemu svetu
gledé mestnih ljudskih šol.

Župan Grasselli jako obširno pojasni vso zadevo od časa, ko se je v mestnem zboru sklenil predlog do dež. šolskega sveta, naj uvede slovenski ponk na mestnih ljudskih šolah, do zadnjega ukaza c. kr. deželne šolskega sveta z dné 12. julija 1884.

Poroč. šolskega odseka dr. Tavčar stavi po obširni utemeljitvi naslednje predloge:

1.) Proti ukazu c. kr. deželne šolskega sveta z dné 12. julija 1884, št. 1324, se ima v imenu občine takoj in brez vsake zamude vložiti rekurz na visoko naučno ministerstvo.

2.) Če bi ta rekurz brezuspešen ostal, ima se v imenu občine vložiti pritožba na upravno sodišče.

3.) Visoki c. kr. deželni šolski svet se prosi, da, ker se je rekurz o pravem času vložil ter se za tega delj gledé z ukazom dné 9. junija 1883, št. 447, vpeljanega učnega jezika toliko časa ničesar spremeniti ne sme, dokler se ni rekurz postavno rešil, dejansko izvršitev svojega ukaza z dné 12. julija 1884, št. 1324, takoj vstavi.

4.) Deželnemu šolskemu svetu naj se poroča, da je mestna občina takoj pripravljena na svojih ljudskih učilnicah aktivirati nemške paralelke, če bi se po postavni poti izkazalo potrebno število nemških otrok in oziroma postavna potreba takih paralelek.

Dr. Zarnik podpira predloge šolskega odseka. On pravi, da vsaka vlada dela na ponemčevanje, češ, prej se je reklo, da nimamo učiteljev, zdaj zopet je drug izgovor, da nimamo knjig. Stavila se je neka komisija za sestavo knjig, katere se potrebujejo. Ta se je zbrala dva- ali trikrat, potem pa je vse zaspalo.

Govornik potem omenja tržaške razmere ter konečno meni, da je za prave kranjske Nemce obilo skrbjeno z nemškimi šolami v Ljubljani, imajo nemško protestantovsko šolo, Waldherrjevo nemško šolo in naposled še nemško vadnico.

Odb. Gogola pravi, da se po najnovejšem ukazu deželne šolskega sveta deca ne bode naučila ni slovenščine, ni nemščine ter ji ne bode možno, na gimnaziji vstopiti v nobeden oddelek.

Odb. dr. Derč jadikuje, da se hoče prvi občini v deželi kar za hrbtom odkazati učni jezik in uvesti ponemčevanje. Govornik udriha potem še z debelim batom po našem listu ter mu v nesalonjskih izrazih podtika besede, katerih nikdar izjavil ni.

Pri glasovanju vzprejmo se vsi predlogi šolskega odseka jednoglasno.

V glavni odbor za obdelovanje močvirja izvolijo se gg. Jakob Tome in Fran Trtnik. Mestnim redarjem in mestnemu tesarju Mihaelu Anžiču dovolita se dve petletnici.

Mestno zemljišče ob Tržaški cesti, za katero je došlo več ponudb, se sklone prodati po javni dražbi. V Hrenove ulice se sklone vpeljava plinovih cevij in razsvetljava te ulice s plinom. Potem se javna seja sklone in prične se tajna.

Telegrami „Ljubljanskemu Listu.“

Trst, 1. oktobra. Grški kralj z družino je dospel semkaj; na kolodvoru je bil sprejet od grške kolonije, ki mu je poklonila krasen šopek. Potem se je takoj odpeljal na vojno ladijo „Amphitrite“ in odplul proti Pireju.

Dunaj, 30. septembra. Cesar prišel je sim ob 4. uri iz Gödölla, vzprejel je na kolodvoru v Penzingu bavarskega princa Leopolda, in ob 8¹/₂ uri podal se je v pruski garnidni opravi pozdravit saškega kralja in cesarjevi pruskega Viljema na kolodvor severno-zapadne železnice, kjer je bila postavljena častna kompanija. Zbranih bilo je tam mnogo dostojanstvenikov. Po prirčnem pozdravu spemil je vladar goste, katere je množica na cestah navdušeno pozdravljala, v Schönbrunn.

Praga, 30. sept. Cesarski namestnik odgovoril je na interpelacijo Knolla gledé šolstva rekoč, da je za deželni šolski svet jedino le dotični šolski zakon merodajen, kateri se je do sedaj povsod strogo spolnjeval, kar so dokazale vladne preiskave. Cesarski namestnik je čuval pri vsaki priložnosti popolno objektivnost. Glede slovesnosti, omenjenih po inter-

pelantih, je cesarski namestnik dokazal iz aktov, da so se cesarske oblasti povsod najstrožje objektivnosti posluževale, kadar se je primeril kak posamičen izgrede gledé jedne ali druge narodnosti, in cesarski namestnik tukaj pač družega ne more nego ponavljati, da iste brez razločka, naj bodo jedne ali druge stranke, vrlo obžaluje in obsoja ter se bo vedno takim izgreedom po robu stavil. Oblasti so svojo dolžnost povsod vestno spolnjevale in so si vedno prizadevale, zadeve, tikajoče se te ali one narodnosti, po polnem objektivno in ravno-pravno obravnavati. Tako postopanje ugaja sporazumljenji med obema narodnostima, in si je vlada vedno prizadevala prisvojiti si ga in se bo tudi vedno držala sporazumljenja med obema narodnostima, čuvajoč popolno ravnopravnost.

Telegrafično borzno poročilo

z dné 1. oktobra.

	gld.
Jednotni drž. dolg v bankovcih	80.85
„ „ „ srebro	81.95
Zlata renta	103.—
5% avstr. renta	95.95
Delnice narodne banke	856.—
Kreditne delnice	291.50
London 10 lir sterling	121.55
20 frankovec	9.66 ⁵
Cekini c. kr.	5.77
100 drž. mark	59.75

Uradni glasnik

z dné 1. oktobra.

Razpisane službe: V Novem Mestu služba okr. živinozdravnika z dohodki XI. službenega razreda. Prošnje do 4. novembra c. kr. dež. predsedništvu za Kranjsko. — Pri c. kr. okr. sodnji na Brdu služba kancelista z dohodki XI. službenega razreda. Molbenice, z dokazi potrebne sposobnosti, do 28. oktobra t. l. predsedništvu c. kr. dež. sodnije. — V Beli Peči služba poštnega odpravnika (ekspeditorja); kavicije 300 gold. Molbenice v treh tednih c. kr. poštnemu in brzojavnemu vodstvu v Trstu.

Naprava novih zemljiških knjig: V Kranji pri c. kr. okr. sodnji za katastralno občino Luže; poizvedbe do 20. oktobra t. l. — Pri c. kr. sodnji v Škofji Loki za katastralno občino Železnike; poizvedbe dné 10. in 11. oktobra t. l.

Pod varstvom: Lovrene Sitar iz Zgorenjih Dupelj zaradi blaznosti, varuhom mu je postavljen Ant. Sitar iz Tržiča.

Eks. javne dražbe: V Ljubljani Jul. pl. Valmaginija graščina Reitenburg (8000 gld.) dné 20. okt. ob 10. uri pri c. kr. dež. sodnji; — zemljišče Val. Jesiha z Studenca (50 gld.) dné 4. oktobra.

Tuji.

Dnó 29. septembra.

Pri Maliči: Zinner, Klöss in Kellermann, potovalec, z Dunaja. — Köberl, zasebnik, s soprogo iz Gradca. — Mikuličič z rodbino iz Bukovara. — Schuster, trgovec; baron Luterth, zasebnik; vitez pl. Regnart, c. kr. dvorni svetnik, in Strudhof, zasebnik, iz Trsta. — Vitez Langer, zasebnik, iz Celovca. — Pl. Lenk, graščak, s soprogo z Reke.

Pri Slonu: Gariner, zasebnik, iz Kahire. — Dušmanić, profesor, iz Belgrada. — Dr. Hoffmann, zdravnik, iz Lesc. — Kraus, potovalec; Taussig, trgovec, in Topolovšek, profesor, z Dunaja. — Monti, c. kr. lieutenant, iz Zagreba. — Wilezek, potovalec, iz Varaždina. — Kautschitsch, graščak, iz Spod. Sevnice. — Tranner, rudn. uradnik, iz Idrije.

Pri Tavčarji: Sobotta, trgovec, iz Berolina. — Allodi, zasebnik, iz Trsta.

Pri Bavarskem dvoru: Garačin s soprogo iz Zagreba. — Gradišnik, zemlj. posestnik, z Vranjskega.

Meteorološko poročilo.

Dan	Čas opazovanja	Stanje barometra v ram	Temperatura	Vetrovi	Nebo	Mo-krina v mm
30. sept.	7. zjutraj	743.40	+ 5.4	bzv.	megla	
	2. pop.	740.66	+ 17.6	vzh. sl.	js.	0.00
	9. zvečer	740.70	+ 10.4	bzv.		

Za prihodnje leto 1885.

V zalogi pri

Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bambergu v Ljubljani

je izšla:

Slovenska

Pratika

za navadno leto 1885.

Cena eni Pratici 13 kr. — Razpečevalcem dajemo našo Pratico jako cenejšo.

Petnajsti redni generalni zbor kranjske industrijne družbe

v Ljubljani

četrtek dné 16. oktobra 1884

ob 4. uri popoldné v ravnateljski pisarni družbe.

Dnevni red:

- Poročilo o posledkih v minoletem poslovnem letu.
- Poročilo pregledovalnega odbora.
- Predlog upravnega sveta o porabi dohodka.
- Volitev upravnega sveta zaradi potekle funkcijske dōbe po §§ 17, 24 in 25 pravil.
- Volitev ravnatelja iz upravnega sveta zaradi potekle funkcijske dōbe po §§ 17, 24 in 25 pravil.
- Volitev pregledovalnega odbora.
- Potrdi se od upravnega sveta sprejeti prokurist.

Gospodje delničarji, ki se hoté glasovanja udeležiti, so v zmislu § 10 prošeni, da delnice svoje uložé pri družbeni blagajnici najdelj do dné 10. oktobra in vzprejmo tú legitimacijske listke.

(97) 3—2